

Evaluatieverslag aandeelhouderschap van de Staat in Thales Nederland B.V.

Beschrijving Thales Nederland

N.V. Hazemeijers fabriek van Signaalapparaten werd in 1922 opgericht in Hengelo om het Duitse vuurleidingssysteem van Siemens voor twee kruisers van de Koninklijke Marine in licentie te produceren. Duitsland mocht vanwege het verdrag van Versailles zelf geen militaire apparatuur meer bouwen. Al snel volgden meer orders uit het buitenland. Na WO II werd het vernielde bedrijf in beslag genomen door de Staat der Nederlanden en heropgebouwd. In 1948 werd het bedrijf onder de naam Hollandse Signaalapparaten (kortweg Signaal) voortgezet. In 1957 werd Signaal onderdeel van het Philips concern met een 1% resterend staatsbelang. Philips droeg zijn belang in Signaal over aan het Franse staatsbedrijf Thomson-CSF. Krachtens de gemaakte afspraken werd het aandeelhouderschap van de Staat der Nederlanden gecontinueerd. Thomson-CSF veranderde haar naam in 2000 in Thales waarna de naam Hollandse Signaalapparaten is gewijzigd in Thales Nederland B.V.¹

De **Thales Group** is wereldleider op het gebied van defensie-, luchtvaart- en securitysystemen. De omzet bedraagt E 10.300 Mln. Wereldwijd zijn er 61.000 medewerkers in dienst in 50 verschillende landen. In 1998 is gestart met de privatisering, thans zijn nog 31% van de aandelen in handen van de Franse Staat. Andere grote aandeelhouders zijn Alcatel en GIM Dassault. Circa 50% van de aandelen zijn beursgenoteerd.

Thales Nederland B.V. opereert in de defensiemarkt en ontwikkelt, produceert, verkoopt en verleent services ten aanzien van radars, sensoren en vuurgeleidingssystemen. Thales Nederland is een export bedrijf: 80% van de omzet komt uit het buitenland. Haar afnemers zijn overheden, vooral marine, en daarnaast landmacht en luchtmacht, uit zo'n 35 landen, waarvan de belangrijkste zijn: Nederland, Duitsland, Griekenland, Zuid Korea en Turkije en Polen. Recent zijn opdrachten uit Japan, Denemarken en de USA ondertekend. Voor Thales Nederland BV zijn de Amerikaanse bedrijven Raytheon en Lockheed Martin de belangrijkste concurrenten.

Enkele cijfers van Thales Nederland over 2004

Balanstotaal	E 375 Mln
Omzet	E 430 Mln
Netto winst	E 20 Mln
Aantal werknemers	2.345

Thales Nederland heeft naast haar hoofdvestiging in Hengelo ook vestigingen in Huizen, Eindhoven, Den Haag en Delft. Hier zijn enkele 100% dochtermaatschappijen gevestigd: Thales Communications (militaire communicatiesystemen), Thales Cryogenics (koelers) en Thales Optronics (electro-optische camera's).

Publiek kader

Het is een publiek belang dat de drie hoofdtaken van defensie effectief worden uitgevoerd. Het gaat dan om de integriteit van het eigen en bondgenootschappelijk grondgebied, inclusief de Nederlandse Antillen en Aruba, bevordering van de internationale rechtsorde en stabiliteit

¹ www.thales-nederland.nl

en ondersteuning van de civiele autoriteiten bij rechtshandhaving rampenbestrijding en humanitaire hulp zowel nationaal als internationaal.

De beweegredenen voor de Staat om na WO II de voorganger van Thales Nederland, de fabriek van Hollandse Signaalapparaten, in beslag te nemen hingen samen met het belang van het ontwikkelen van een goede en nationale defensie-industrie gegeven de toenmalige machtsverhoudingen op het wereldtoneel. Gelet op de omvang van de benodigde investeringen en het belang van levering voor Nederland was de Staat de aangewezen partij om het vermogen in deze vorm aan deze onderneming beschikbaar te stellen. Het belang van de Staat is in de loop der jaren afgebouwd en voor 99% overgedragen aan N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken.

Toen Philips rond 1989 aangaf zijn defensie-activiteiten te willen vervreemden aan Thomson CSF, debatteerden kabinet en parlement over de volgende publieke belangen:²

1. behoud van nationale defensie industrie. Philips meende dat de continuïteit van Signaal op LT het best gediend zou zijn met aansluiting bij het grootste defensie-electronica concern van Europa: Thomson/Thales. Het kabinet stelde dat de overheid zich niet dient te mengen in overname-beslissingen van particuliere bedrijven.

2. bescherming van gevoelige informatie. De systemen die Thales ontwikkelt en produceert zijn veelal militair strategische goederen. Derhalve is het bedrijf zodanig ingericht en beveiligd dat zorgvuldig met gerubriceerde gegevens wordt omgegaan. Bepalingen van het uitvoerbesluit strategische goederen blijven van toepassing op de exportactiviteiten van Signaal. Voor export van (delen van) systemen, know-how en onderdelen moet een export vergunning van de Nederlandse overheid worden verkregen. Ook voor het delen van kennis binnen het Thales concern gelden deze regels. De Militaire Inlichtingen en Veiligheids Dienst houdt regelmatig audits om de werkwijze te controleren.

3. behoud van technologische kennis. Defensie heeft als opdrachtgever belang bij een hoogwaardige en levensvatbare defensiegerelateerde industrie. Gelet daarop had, en heeft, Defensie belang bij het (voort)bestaan van Thales Nederland als een 'centre d'excellence' voor met name marinesystemen en radarsysteemtechnologie. De Staat maakte afspraken met Thomson-CSF over het voortbestaan van het Nederlandse bedrijf als een 'centre d'excellence'. Ook kwamen de regeringen van Nederland en Frankrijk overeen dat technologische gegevens voor de Nederlandse industrie behouden zouden blijven (bilateraal akkoord NI-Frankrijk inzake samenwerking bij aanschaf van defensiematerieel).

4. behoud van werkgelegenheid. Het kabinet vond de impact van de verkoop op de werkgelegenheidsaspecten moeilijk te overzien.

² Brief van Stas Defensie dd 29-08-1989 nr D89/356/21556 ivm Kamervragen 2888907840 dd 22-08-1989
Zie ook Tweede Kamer, Vergaderjaar 1989-1990, 21300 XIII nr 33 (herdruk)

De Staat handhaafde het 1% belang in Thales Nederland vanwege het belang bij instandhouding van het zelscheppend vermogen van Signaal en daarmee de werkgelegenheid. Ondanks dat het 1% aandeelhouderschap geen garanties met zich meebrengt gezien de geringe omvang van het belang alsook de geringe mogelijkheden om via aandeelhouderschap de werkgelegenheid te beïnvloeden, speelde dit aspect toch een rol in de besluitvorming van het kabinet. Ook het nakomen van contractuele verplichtingen, met name richting de overheid (leveringszekerheid, beveiliging van geclassificeerd materiaal, codema know-how etc.) waren overwegingen om het staatsbelang te handhaven.

Het 1% aandeelhouderschap biedt de Staat geringe mogelijkheden tot beïnvloeding en brengt geen garanties met zich mee. Geconstateerd moet worden dat de hoogwaardige defensiesector waarin Thales zich bevindt vrijwel geheel bestaat uit bedrijven met overheidsbelangen of uit bedrijven die op andere wijze een bijzondere relatie met de overheid hebben. Ook is Thales voor haar opdrachten vrijwel geheel op overheidsopdrachten aangewezen. Hoewel het aandeelhouderschap geen publiek belang (meer) dient wordt het evenwel onwenselijk geacht het overheidsbelang te beëindigen zonder dat volledig helder is hoe internationaal hiertegen wordt aangekeken en of dit gevolgen zou hebben voor de positie van Thales Nederland .

Financieel economische situatie en marktomstandigheden

Thales Nederland is een export bedrijf: 80% van de omzet komt van buitenlandse (overheids)afnemers, vooral Duitsland, Griekenland, Zuid Korea, Turkije en Polen. De financieel economische situatie van Thales Nederland is gezond. De order intake en omzet van Thales Nederland zijn de laatste jaren stabiel. Het werk in portefeuille (order back log) bedraagt gemiddeld 24 maanden. Recent zijn opdrachten uit Japan, Dene merken en de USA ondertekend. Voor Thales Nederland BV zijn de Amerikaanse bedrijven Raytheon en Lockheed Martin de belangrijkste concurrenten.

Investeren in innovatie en ontwikkeling is van groot belang voor Thales Nederland, hiertoe wordt samengewerkt met diverse universiteiten, onderzoeksinstituten, overheden en industrieën uit binnen- en buitenland. In nauwe samenwerking met Nederlandse en Duitse marine zijn de APAR (niet roterende vuurgeleidingsradar) en SMART-L (rondzoekradar tot 450 km) ontwikkeld voor de fregatten, de uitstekende performance van deze systemen is tot op heden nergens ter wereld geëvenaard.

Corporate Governance

Thales Nederland is een structuurvennootschap met twee aandeelhouders: de Nederlandse Staat (1%) en Thales (99%). De Staat beschikt over de gebruikelijke bevoegdheden die door de wet aan de aandeelhouder van een structuurvennootschap worden toegekend en heeft, in het kader van de gemaakte aandeelhoudersafpraak, het recht een commissaris voor te dragen. Momenteel is dat Vice-Admiraal (bd) C.H.E. Brainich von Brainich Felth.

Er bestaan geen statutaire of wettelijke beperkingen ten aanzien van de verkoop van het resterend 1% staatsbelang in Thales Nederland BV. Bij overdracht van Signaal aan Thomson zijn de Staat en Thomson een overeenkomst aangegaan over modaliteiten voor eventuele toekomstige overname door Thomson van dit 1% staatsbelang.³

Conclusie

Het aandeelhouderschap van de Staat in Thales Nederland heeft een historisch karakter. De redenen om na WO II de voorganger van Thales Nederland, de fabriek van Hollandsche

³ Tweede Kamer, Vergaderjaar 1992-1993, 22822 nr 1 (herdruk)

Signaalapparaten, in beslag te nemen, spelen geen rol meer. Het staatsbelang is daarom in de loop der tijd teruggebracht tot 1%.

De publieke belangen die thans met de activiteiten van Thales samenhangen, worden geborgd door publiekrechtelijke instrumenten. Uit hoofde van borging van de publieke belangen heeft het aandeelhouderschap van de Staat in Thales Nederland derhalve geen functie.

De financiële resultaten van Thales Nederland zijn goed. Ook de verwachtingen over de toekomstige resultaten zijn positief en spelen geen rol ten aanzien van een besluit over herziening van het aandelenbelang van de Staat in Thales Nederland. Uit het corporate governance gedeelte van de evaluatie blijkt dat er geen statutaire of wettelijke beperkingen zijn die een verkoop van het aandelenbelang belemmeren.

De algehele conclusie uit de evaluatie is dat er in principe geen belemmeringen zijn ten aanzien van een verkoop van het aandelenbelang van de Staat in Thales Nederland. Desondanks zal niet op korte termijn tot afstoting van het 1% belang worden overgegaan vanwege het feit dat de hoogwaardige defensiesector waarin Thales zich bevindt, gekenmerkt wordt door intensieve overheidsbemoediging. Daarom wordt het onwenselijk geacht het overheidsbelang te beëindigen zonder dat volledig helder is hoe dit internationaal wordt gepercipieerd en of dit gevolgen zou hebben voor de positie van Thales Nederland.